

Ida Diemars translokationstale

Taler

Ida Diemar
Rektor på Høje-Taastrup
Gymnasium

Dato

28. juni 2024

Sted

Høje-Taastrup Gymnasium

Kære Studenter

Vores klode roterer om solen, og kloden drejer samtidig om sin egen akse. Det kan give anledning til refleksion på et abstrakt niveau, og det er for os mennesker en fælles undren. Eller burde måske være det. Der synes at skulle meget til at undre et menneske, et samfund og en verden på et filosofisk og abstrakt niveau. En dansk forfatter, Solvej Balle, har skrevet en roman, en fortælling om et menneskes undren over tilværelsen, vores eksistens og om videnskaben. Og netop videnskaben er det fundament, hvorpå vi alle hviler, og det er også videnskaben, vi fejrer i dag. Det er jeres tilegnelse af viden, jeres udvikling af en kritisk sans, jeres udvikling af en demokratisk stemme og dannelsen af fremtidens demokrati i Danmark og i Europa, vi markerer.

Videnskab er objektivt funderet og baserer sig på fri forskning. Fri forskning kan ikke basere sig alene på kunstig intelligens, fri forskning er dybt af afhængigt af vores frie tanke og alle vores værdier, som vi har fra blandt andet den europæiske renaissance og fra oplysningstiden, hvor man via fordomsfri dialog og i gensidig anerkendelse af hinandens saglige argumenter, når frem til den bedst mulige konklusion eller beslutning. Det er denne samtale, der er det bærende i et demokrati.

ER der noget, der hedder fri forskning? Det spørger den danske forfatter Solvej Balle om i sin store roman Om beregning af rumfang. Hun lader i sin roman en gruppe mennesker bo på et universitet i Tyskland, og her bliver det tydeligt, at der i forbindelse med forskning foretages en kategorisering, og at der i enhver kategorisering ligger et hierarki. Netop derfor er det helt afgørende, at så mange unge mennesker som muligt tager en uddannelse, så vi som samfund kan sikre, at forskningens hierarki vedblivende udfordres, diskuteres.

Frihed er også omdrejningspunktet i den tyrkiske instruktør Nuri Bilge Ceylans film *Det vilde pæretre*. Filmen kredser om spændingsfeltet mellem individets stræben efter frihed og skæbnetro. Trangen til frihed, individets løsrivelse, er blandt andet symboliseret gennem en ung kvinde, der i et øjeblik løsner sit hovedtørklæde, så hendes hår dermed slipper fri. Sekvensen foregår i et nærbillede, der holdes længe, og den olympiske fortæller lader samtalen forstumme, og vi hører kun hårets blafren i vinden: lyden af frihed.

Filmen er også et udtryk for instruktørens ønske om at undersøge, hvad det vil sige at være menneske, og det tema har instruktøren til fælles med mange andre store kunstnere. Det er et centralt tema i den østrigske forfatter Robert Musils store roman, der hedder *Manden uden egenskaber*. Her følger vi hovedpersonens tilegnelse af viden og kvalifikationer, men han mangler hele den del, som vi på gymnasiet kalder almen dannelse. Hovedpersonen kan ganske vist anskue en sag fra mange vinkler og kan på baggrund af viden konkludere fornuftigt, men da hans viden og kvalifikationer ikke bliver til kompetencer og egenskaber, tilegner han sig i stedet en ironiske distance til verden og til sig selv, og fremstår fremmedgjort for verden – og for sig selv.

Den danske digter Maja Lee Langvad skriver i sin nye bog *Tolk* om sit møde med sin biologiske mor. Maja Lee Langvad er adopteret fra Sydkorea, og da hun ikke taler sproget, har hun taget en tolk med. Tolken er hendes kæreste, og da de begge er kvinder, må de holde deres relation hemmelig, da homoseksualitet er tabuiseret i Sydkorea. Det tabuiserede kombineret med den sproglige barriere markeres i romanen med hvid skrift: det vil sige blanke sider. Det er en meget tydelig symbolik fra Maja Lee Langvads side: samtalen, verden og individuel frihed forsvinder, når vi ikke bryder tabuer, og når vi ikke taler sammen om det, vi er uenige om.

Den tyske filosof Immanuel Kant fylder i år 300 år, og når jeg nævner ham i dag er det, fordi han er grundlaget for vores forståelse af vores moderne verden: At vi baserer vores verdensopfattelse på viden, forskning, fakta og valide undersøgelser og ikke på fx tro eller erfaring. Ifølge Kant er det at være menneske et formål i sig selv. Og det lyder måske lidt egoistisk, men ikke hvis man tænker videre: Hvis jeg er et formål i mig selv, så er alle andre mennesker det også. Det betyder, at vi alle sammen bør passe godt på hinanden og have respekt for hinanden. Også selvom vi er uenige.

I den tyske sociologs Hartmut Rosa forståelse kaldes dette for resonans: Resonans er kommunikation, fællesskab og samarbejde. Det bliver svært at involvere sig, hvis disse tre elementer ikke er til stede. Hartmut Rosa siger videre, at ”Demokrati kun fungerer, hvis alle har en stemme, der bliver hørt” og, at ”Det er ikke nok, at jeg har en stemme, der bliver hørt, jeg har også brug for ører, der kan høre andre stemmer.”

Jeg håber, I vil benytte jer af jeres demokratiske stemme OG af jeres demokratiske ører. Der er brug for jer og jeres lydhøre hjerter. Romanen Manden uden egenskaber, som jeg refererede til tidligere, blev aldrig skrevet færdig, den er i den forstand ufuldstændig netop som sin hovedperson, men bestemt ikke som mesterværk. I modsætning til den unge mand, er I på ingen måde ufuldstændige, I er både fagligt klædt på, I har masser af faglige kvalifikationer og masser af viden, og I er også alment dannede; I er med andre ord ’elever med egenskaber’. På samme måde som Robert Musils roman er en uomgængelig klassiker i litteraturhistorien, er I uomgængelige rollemodeller i HTG’s historie.

Jeg er stolt af jer, og jeg er stolt af vores gymnasium.

Tillykke med eksamen og held og lykke fremover.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/ida-diemars-translokationstale>